

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Васка Славчева Станчева-Попкостадинова,
Югозападен Университет „Неофит Рилски“, Благоевград
по конкурс за заемане на академична длъжност „Професор“, област 3. Социални,
стопански и правни науки, професионално направление 3.4. Социални дейности (Методи
на социалната работа. Геронтологична социална работа), обявен в Държавен вестник,
бр. 105 от 11.12.2020 г.

Кандидат: доц. д-р Гинка Андонова Механджийска, преподавател в катедра „Социална
работа, Факултет по педагогика на Софийския университет „Св. Климент Охридски“

Рецензията е изготвена на основание заповед № РД 38-8/07.101.2021 г. на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и в съответствие с изискванията на ППЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

Професионална биография

Доц. д-р Гинка Андонова Механджийска е родена на 4 март 1970 г. в гр. Каспичан. Тя е възпитаник на СУ „Св. Климент Охридски“, където последователно придобива специалност „Педагогика“, специализация „Социална педагогика“ (1993), дипломира се като магистър по педагогика (1993) и магистър по психология (1997). През 2004 г. защитава дисертационен труд на тема „Телевизия и възпитание на юноши с девиантно поведение“. През 2009 г. се хабилитира и заема академичната длъжност „Доцент“ по Теория на възпитанието и дидактика (Методи на социалната работа и супервизия в социалната работа) в катедра „Социална работа“ във Факултета по педагогика на СУ „Св. Климент Охридски“, където работи и до момента. Владее френски, английски и руски език.

Съответствие с минималните национални изисквания и допълнителните изисквания на СУ „Климент Охридски“

Представените от доц. д-р Гинка Механджийска материали за участие в конкурса отговарят на минималните национални изисквания за заемане на академичната длъжност „Професор“, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.4 Социални дейности, съгласно Приложение към чл. 1а, ал. 1 на Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република

България (Ново - ДВ, бр. 56 от 2018 г., в сила от 06.07.2018 г.) и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Су „Св. Климент Охридски”.

Научноизследователска и приложна дейност

За участие в конкурса доц. д-р Гинка Механджийска е представила 41 публикации, разпределени както следва:

- Хабилизационен труд (монография) „Социална работа с индивидуални клиенти“ (2019);
- Монография „За същността и класификациите на методите на социалната работа“ (2021);
- 1 статия, публикувана в научно издание, реферирано и индексирано в световноизвестни бази данни с научна информация ;
- 28 статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томовете (1 в съавторство);
- 3 глави от книги;
- 4 студии;
- 2 учебни пособия и 1 наръчник (в съавторство) .

От представените публикации 39 са самостоятелни, а в две от тях, кандидатът е първи и трети автор, написани са на български (33), английски (4), руски (2), полски (1) и чешки (1) език.

Представената научна продукция е след 2009 г. и съответства на тематичното направление на конкурса.

Хабилизационният труд „Социална работа с индивидуални клиенти“ е в обем от 311 страници и съдържа 15 глави, разпределени в три логически свързани части.

Въз основа на дългогодишния си преподавателски и изследователски опит, доц. Г. Механджийска прави задълбочен системен обзор и анализ и очертава концептуалните основи на социалната работа с индивидуални клиенти (първа част). Детайлно са представени методите на работа с индивидуални клиенти в социалната практика (втора част). Основният фокус е върху работата с индивида без да се пренебрегва „близкото обкръжение, семейната среда, условията на живот във взаимовръзките им с

индивидуалните потребности и проблеми“(1:9). Представени са методически модели, подходи, стъпки, процедури, целящи разбиране на общите и специфични аспекти на метода

Въз основа на резултатите от анализа в първите две части е планирано и проведено представително проучване сред социални работници относно практиката по прилагането на индивидуалния подход в социалната работа. В изследването участват 256 социални работници от основните сектори в социалната практика: социалните услуги, закрилата на децата и социалното подпомагане.

Представено е цялостно теоретико-методично и приложно изследване на социалната работа с индивидуални клиенти, която служи като основа за формиране на гъвкава общометодическа компетентност на социалните работници.

Монографията предлага “модел за професионална помощ и подкрепа на индивидуалния клиент – през индивидуалния подход към клиента, методическото индивидуализиране на интервенциите и помощта и ценностното отношение към личността на индивидуалния клиент, проявено в персонализираната социална работа (1:12).

Монографията „За същността и класификациите на методите на социалната работа“ е първото по рода си теоретично системно проучване относно методите на социалната работа в контекста на тяхната същност и класификации. Въз основа на системен анализ и метаанализ се представят основни характеристики и измерения на моделите, обхвата, критериите и принципите за класификация на методите на социалната работа, като се поставя акцент върху спецификата и приложимостта им. Предложен е системно-структурен и интегративен подход при класификациите на методите, като те се представят по отношение на процес и фази на помагане; системно-структурни равнища; обхват-човек, среда,проблеми, потребности (2:101) . Специално място е отделено на приложението на класификациите в изготвяне на учебна документация (учебни планове и програми) относно методическата подготовка в образованието по социална работа (2: 130). Представени са примерни модели на обучение по Методи на социална работа в различни университети (в общ курс и като отделни предмети: социална работа по случай, фамилна социална работа, работа в група, работа в общност). Резултатите от цялостното проучване маркират насоки за практиката, свързани с моделирането на социалните

услуги, моделите на учебни планове по социална работа, дизайна на изследванията по методически проблеми, като се подчертава, че методът се разглежда „през мястото, съотношенията и връзките му в редовете или йерархиите на съответна класификационна система“ (2:100).

Представената за рецензия научна продукция се характеризира с компетентност, задълбоченост и прецизност. Публикациите са в широк спектър на социалната работа, резултат от задълбочени и системни теоретични проучвания и емпирични изследвания, разпределени в следните области: методология и методи на социалната работа (3, 4, 6, 8, 14, 16, 21, 22, 25, 33, 34, 35) , геронтологична социална работа (5,10, 11,12, 15, 18,24, 26,27, 38, 39, 40, 41) , образование по социална работа, клинична социална работа (13, 15, 28, 38, 40), трудотерапия и рекреационна терапия (7, 20, 24, 41) .

В областта на методология на социалната работа се включват публикации, свързани с общометодическата подготовка , специфика на социалната работа, методи на социалната работа в различни области: клинична социална работа, геронтологична социална работа, психично здраве и услуги в общността, работа с деца и семейства. Представена е реконцептуализация на работата по случай в съвременната приложна перспектива на социалната работа., както и спецификата на помагащите отношения.

Голяма част от публикациите са в областта на геронтологичната социална работа. Разгледани са различни аспекти на напредналата и старческа възраст: психосоциални проблеми (насилие, депресия), самота, потребности, функционална автономия, социална адаптация, както и *методологически аспекти, специфични за социалната* работа с хора в напреднала възраст.

Представени са модели на образование и супервизия, модел на учебни програми с дефиниране на специфични знания, умения и ценности. Очертана е спецификата на геронтологична социална работа и са представени концептуалните и съдържателните аспекти на различни модели на компетентност. Акцентира се върху ролята на практическия опит и върху необходимостта от рефлексивно ориентиран подход в обучението за работата с хора от напреднала и старческа възраст. Трудовата и занимателната терапия са представени и аргументирани като методи за подкрепа на активността и удовлетвореността от живота при хора в напреднала и старческа възраст. Разработени и апробирани в практиката са инструменти и модели за оценка, рекреационен

профил, трудотерапевтичен план и други елементи от трудотерапията. Подчертава се значимостта от изграждане на разбиране ролята и разпределението на функциите в екипната работа при прилагане на трудовотерапевтични дейности.

Важни за практиката и обучението по социална работа са представените учебни и методически пособия (6,7,8) : методика за домашни посещения, психосоциална терапия, трудова и рекреационна терапия, методи на социалната работа в областта на психичното здраве.

Кандидатът по конкурса представя списък с 161 **цитирания**, от които

- в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томове – 5;
- в монографии и колективни томове с научно рецензиране – 52;
- в нереперирани списания с научно рецензиране – 78;
- други – 26.

Участия в научноизследователски и образователни проекти

Доц. д-р Гинка Петрова участва в 11 образователни и научни проекта (4 университетски, 4 национални и 3 международни), като в четири от тях е ръководител, а в шест - член на научния екип. Тематично проектите са изцяло свързани с областите на научния и преподавателски интерес на кандидата, като резултатите са приложени в социалната практика и са представени в 19 национални и международни научни форуми .

Научно ръководство на докторанти

Кандидатът е бил научен ръководител на двама успешно защитили докторанти (2014 г., 2019 г.) и 12 дипломанти (бакалавър и магистър) в ПН 3.4. Социални дейности.

Членство в редакционни колегии

Доц. Механджийск е член на редакционната колегия на списание „Социална работа“ от 2013 г. , а от 2016 г. - и на Годишника на СУ “Св. Климент Охридски”, книга Социални дейности. Тя участва в работата на две научно-изследователски лаборатории: по социални и педагогически изследвания на бежански въпроси и «Център за интердисципли-

лиарни изследвания и иновации в неформалното образование» към Факултета по педагогика СУ“Св. Кл.Охридски“.

Оценка на учебно-преподавателската дейност

Доц. д-р Гинка Механджийска има дългогодишен богат преподавателски опит. Тя води лекционни курсове в областта на социалната работа в рамките на бакалавърска и магистърски програми в ПН 3.4. Социални дейности и следдипломна квалификация. Кандидатът е титуляр на основни профилиращи за социалната работа дисциплини: Методи на социалната работа (общ курс и отделни елементи), Супервизия в социалната работа, Социална работа в общност, Социална работа с групи, Социална работа с безработни, Теренна практика, Практикум по методи на социалната работа.

Представена е информация за преподаване на френски език по 2 учебни курса: Геронтологична социална работа (програма Еразъм –за входящи студенти) и Автобиографична работа с възрастни хора (във висшето училище по приложни науки, Сент Гален, Швейцария, програма за мобилност Swiss-European Mobility Programme, 2015/16 г.).

Доц. Механджийска участва активно в организиране и провеждане на различни видове практики на студентите от ПН 3.4. Социални дейности.

Научно-изследователската и преподавателска дейност на кандидата се допълват и от значима експертна дейност на различни нива (държавни институции, общински структури, заведения за социални услуги, неправителствени организации): Министерство на труда и социалната политика: експерт в работна комисия за изготвяне на *Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване (2012)*, Агенция за социално подпомагане – *актуализация на Методическо ръководство за условията и реда за предоставяне на социалната услуга „Център за социална рехабилитация и интеграция (2013)*, *подготовка на изменения в ППЗСП (2013-2015) изготвяне на Закон за социалните услуги (2015-2019)*, **ЦКБППМН към Министерски съвет (2012-2020г.)**; участие в работна група към МЗ – *Стратегически насоки за диагностика, превенция, лечение и грижи за хората с деменция* ; експерт, консултант, обучител *в проекти на БЧК и НПО „Човеколюбие“* ; член на експертни

групи към **НАОА** за акредитации по ПН 3.4. Социални дейности; член на научни журита (2016-2021).

За периода 2009-2020 г. доц. Гинка Механджийска участва активно като експерт и лектор в семинари, супервизия и други дейности към общински администрации и заведения за социални услуги в много общини в страната. Тя е препочитан лектор и експерт в заявени специализирани обучения за практикуващи социални работници, въз основа на „нейната принципност, стриктност и точност към поетите ангажименти, висока професионална експертоза и индивидуален подход към всеки участник в обученията (15.14, отзив).

Приноси

Приносите на кандидата са в разработването на нови методи и обогатяване на съществуващи знания в областта на теорията, практиката и обучението по социална работа. Те имат научно-приложен и приложен характер. Част от приносите бяха представени при разглежданите монографии и тематични области на научната продукция, но бих искала да допълня следните:

- Представен е системен анализ на концептуалните основи и методология на социалната работа с акцент върху специфични особености и очертаване на професионалния идентитет и насоки за практиката (1,2,3,4,6,8).
- Изградена е цялостна теоретико-методическа концептуализация на социалната работа с индивидуални клиенти (1)
- Представено е първата по рода си класификация на методите в социалната работа с конкретни препратки и насоки за практиката по отношение на моделирането на социални услуги; дизайн на учебна документация по социална работа, области на необходими проучвания (2)
- Въз основа на теоретични анализи и собствени проучвания относно закономерности в процеса на стареене и социалното функциониране на хората в напреднала възраст, е очертана спецификата на геронтологичната социална работа. (10,18,27,31).
- Създадени са собствени инструменти за оценка на социално функциониране и качество на живот за хора от третата възраст: скала за социална активност със

количествена и качествена субскали (10) и скала за удовлетвореност от качеството на живота (27).

- Разработен, апробиран и прилаган в практиката е „Индивидуален план за подкрепа и грижи на потребители на услуги в геронтологичната социална работа“ (32)
- Програми за групова работа с хора в напреднала и старческа възраст (11,31)
- Разработена методика за домашните посещения в социалната работа с приложено ръководство за прилагането ѝ (6).
- Създадена е методика и ръководство по трудова и рекреационна терапия за клинични социални работници (7).
- Разработен и приложен в практиката е пакет от инструменти и модели за трудотерапевтично оценяване, изготвяне на рекреационен профил, трудотерапевтичен план (7,24).
- Представени са особеностите и подходите на индивидуалните планове в социалната работа по случай по отношение на планиране, основно в контекста на методиките на социалните услуги (9) .
- Разработена е програма за геронтологичната социална работа– с формулирани ключови аспекти и компетентности, изведени от проучвания на цялостното функциониране и потребности на хората от напреднала възраст (15,28,38,40).
- Обогатен е инструментариума и подходите за практическо обучение за студенти по социална работа.
- Направени са препоръки относно структурата и съдържанието на учебните планове и програми по социална работа, въз основа на резултати от национално представително проучване сред социални работници и сред студенти (1, 13).
- В монографиите и статиите са използвани оригинални научни подходи и са формулирани препоръки, базирани на научни доказателства.

Бележки и препоръки

Искам специално да отбележа, че комплектът с документи и материали за участие в конкурса е подготвен много прецизно в техническо и съдържателно отношение и е представен на електронен и хартиен носител (монографии, учебни и методически пособия).

Препоръчвам на доц. д-р Гинка Механджийска да публикува резултати от своите проучвания в специализирани научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация, както и да увеличи работата си с докторанти в областта на социалната работа. .

Заключение

Доц. д-р Гинка Механджийска е авторитетен учен, със солидна професионална квалификация, богат преподавателски и експертен опит, интересни научни идеи и постижения в областта на теорията и практиката на социалната работа.

След анализа на представените за конкурса материали и научни трудове, въз основа на тяхната значимост и ясно очертани теоретични и научно-приложни приноси, цялостната преподавателска и експертна дейност, потвърждавам, че са изпълнени изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и Правилника за РАС на СУ „Кл.Охридски“ за заемане от кандидата на академичната длъжност ” Професор“ по ПН 3.4. Социални дейности .

Имайки предвид гореизложеното, препоръчам на членовете на уважаемото научно жури да гласуват положително за присъждане на академичната длъжност «Професор» в професионално направление 3.4. Социални дейности (Методи на социалната работа. Геронтологична социална работа) на доц. д-р Гинка Андонова Механджийска.

21. 04. 2021 г.

гр. Благоевград

Рецензент:

проф. д-р Васка Станчева-Попкостадинова